

explica les formes no portugueses.

Les occitanes fan pensar en un derivat de SPECULA 'lloc de mira' (d'on lloc d'espectacle) alterat en forma paral·lela al cat. *espíllera* SPECULARIA, amb contaminació de SPICŪLUM, -ŪLA, 'sageta', i SPĪNULA 'agulla' (> fr. *épingle*, gascó *epingla*), contaminació explicable perquè el subjectat al costell podia ser ferit amb dardells per a més pena, i fins mort a sagetades (com St. Esteve i màrtirs semblants). En tot cas salta a la vista per la forma de la terminació que en francès és manlleu de l'occità¹ (amb deglutinació del pseudo-article *es-*) i que les formes portuguesa i catalana han sofert el mateix procés, si bé amb noves contaminacions: en portugués amb la de *pelouro*, en català amb la de *pell* (potser s'hi posaria un rètol de pell?).

Pelleringa [Belv.] i variants 'tros de pell penjant amb carn i tot': la variant *pellerenca* avui bal., havia tingut vigència més àmplia; i, igual que les altres, sovint s'aplica, en to sarcàstic, a parts de les persones, com el membre viril; en un doc. de Tortosa de 1386 s'ordena com a suplici d'uns culpables «córreguen la ciutat ab un clau que'ls sia més en la *pellerencha* del membre, en una posta» (*Llibre de Privilegis d'Ulldcona*, p. 200); eiv. «*pellincus*: girones, desgarrones», PzCabr.; *pellinc* Vic [DAG.] i Verdagner; *pellingo* [Lab. 1840; -ingos 'parracs' Ebre, Bladé, *Toponímia de Benissanet*, 152]; *pelleringo* mall. [DAG.], *pellin-got* [Lab. 1840]; «--- ferits per les bales --- caigueren a baix, algun quedava enmig penjat com *pellingots* de drapaire», MrnVayreda (*Puny*, t. xx, 311 (240)). Un *pelleringues* 'home pobrissó i mal vestit'; sarcàsticament un gitano adreçant-se a la seva enamorada, amb aires de mil-homes: «m'estava --- escoltant aquest *pelleringues* que se interessa per què no'm mori de gana ab tu ---», EmVilanova (O. C. II, 127). *Pellingoi* [Belvitges]; *pelleranca*; -anga. *Pellones*. *Pelleringada*; *pelleringós*. *Espellingat*; *espelleringar*, -at. *Espellerencar*. *Empellongat*. *Empellancrar*. *Espellícar*, -cat.

Pellet bal.; Moll sembla usar com a frase pintoresca *agaçar el pellet* en un sentit com 'anar-se'n', 'tocar el dos' (*agaçar el trapau* en termes baixos, Bna. o Emp., BDLC XII, 201). *Pellerot*; *pellerotaire*.

Pelleta [S. XIV, AlM; DTo. 1647, ampliat 1670; Belv.]; *pelleter* [DOrt.] igual que el cast. *peletero* [1670] derivats tardans, calcats del fr. *pelletier*; *pel·leteria*; la vella expressió cat. fou *pellisser*. *Pellicar*.

Pellissa [fi S. XIV, BMetge, Eiximenis; 1403, DAG.] aplicat irònicament a la pell o a la cuirassa d'un combatent: «has a entrar a peu dintra la lissa, / ez eu, aytal, per provar ta *pa<l>lissa* / ---», Arnau d'Erill, princ. S. XV (veg. MIDA, article MESURA); «la *pellíça* del pastor: melota», OPou (*ThPu.*, 40); en el sentit de 'pell valuosa d'una salvatgina caçada' és ben popular fins avui en el Migjorn valencià («la fúgina és molt cercada perquè la *pellisa* es paga cara» Castelló de Rugat, 1962).

Pellisser, derivat usat ben generalment, des dels orígens, per als pelleters i tots els qui treballaven en pells (d'aquí la concreció en el NP *Pellicer*, que ja trobem, p. ex., *En Pellicer* en doc. de l'Alt Cardener

de l'a. 1250, PPujol, *DocVgUrg.*, 15.17): «carnicers, pescadors, muntaners, fuster, ferrer, *pel<l>icers*, çabaters ni altres menestrals», *CostTor.* (OL, p. 67; ms. de 1272, 50v, a4); «era un sabater qui tots jorns considerava en una vilania que li ac feta un *pallicer* qui era son vehí», Llull (*Merav.*, NCL. IV, 173; també *Blanq.*, NCL. II, 117.2); i veg. supra, les cites que, junt amb *pell*, n'he donades de BMetge, i del doc. ross. de 1305, i la de 1391 dels N. *Ardits* barcelonins, en el DAG; i a l'Edat Mitjana, diu CaCandi, dels *pellicers*, «aquest ofici --- conegut ab lo nom d'assahonadors a Barcelona, estava bastant estès en la vila de Vic» (*MiscHiCat.* II, 396); «*pellicer*: pello, -onis», OPou (*ThPu.*, 164); cf. arag. ant. *pellicero* «pellejero» (en els Furs de 1350 etc., RFE XXII, 139). *Pellissaire*. *Pellis*. *Sobrepellis* [1429]: «Lançant-se damunt lo cap la una ala o'l *sobrepellis*, segons que han acostumat los preveres», *Decam.* VIII, § 5, 403.25 (trad. *cappuccio*). *Pellissat*. *Pellissera*.

Pellisseria [1249, lleuda de Cotlliure, citada supra per a *pell*], «tota *peliceria* qui's vena a dotzena, so és a ssaber de salvazina, axí són janetes, fahines, volps, gatz martrins, jebelines --- paga, la dotzena, 3 mesas<l>les», «tot mercader paga a son hoste reva dreta, per raó de *peliceria*», reva de Perpinyà de 1284 (RLR IV, 371, 370); «vestidures folrades de arminis, --- vebres, vays, squirols o de britanyes ne d'altra *peliceria*» a. 1419 (*InvLC*). *Pellissó* [1388, DAG; JMarc]. *Espolsar-li el pellissó* a algú devia ser una frase feta per 'batre'l a bastonades, vergassejar-lo': «comensà-la ferament a batre --- Josef no stava d'*espolsar-li lo pellissó*», *Decam.* IX, § 9, 544.18 (en l'original it. simplement «non ristava»); i de nou en un altre passatge del *Decam.* *Pellissós*.

Espellissar, -at, o més aviat *despellissar* 'llevar la pell, esqueixar-la-hi', sobretot balear: «En el món hi ha criatures / que viuen de l'escorça: / amb la ploma del tinter / a sos germans *despellissen*», PdAPenya (*Po. Pop.*, 99); eiv. «*despellissà*: rasgar, romper a girones» (PzCabr.). (*D*)*espellissat* = *espellifat*: «se li trebutà es seny i --- no féu més que anar *despellissada* com una bruixa, fent garrossa ['crossa'] de sa filosa», Camps Merc. (*Folk. Menorquí* II, 64); en el Princ. també es diu, però més aviat amb *esp-* (DBal.), «veig un pobre tot llardós i *espellissat*», Ruyra (O. C., 27); amb alguna variant local contaminada per *espell(er)ing*at o *esquinçat*: «aquelles armes rovellades i aquells arreus *espellinsats*!», Marian Vayreda (*Carlinada* IX, p. 145).

Més usual que tots, avui, *espellifat* [Lacavalleria, *espall-*; Belv.]; «Veure-la sols ja enternia: / bruta! tota *espellifada*; / ja pots pensà, abandonada, / la pobra, com estaria!», Pitarra (*L'Esquella de la T.*, *Gatades*, 36); «Alada, véns al solc i a la sembrada / i decantes el cap a la claror, / i mig augusta, mig *espellifada*, / et corones amb l'or de la tardor», JoCarner (*Camperola Llatina*, 1911, O. C., 133, v. 3). «Ni quan dic que és --- la perfecció de la Veritat, de la Belleza i de la Bondat absolutes, encerto a fer altra cosa que embolcar l'essència inefable de Déu en la miserable i